

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

Historie základní školy v Boršově nad Vltavou – Poříčí

v letech 1900-1950

Autor práce: Veronika Fučíková

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D

Studijní program: Pedagogika volného času, prezenční

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 25.03.2021

.....

Veronika Fučíková

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinovi Weisovi, Th.D, za projevenou trpělivost, za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Historie školy od počátků do roku 1900 v propojení s historií obce v kontextu dějin	7
1.1 Boršov nad Vltavou	7
1.2 Škola v Boršově	7
1.3 Nová školní budova	9
1.4 Školní rok 1890-1891	11
1.5 Rok 1892 ve spojení s Janem Ámosem Komenským	12
1.6 Císař František Josef I.	12
1.7 Úpravy kolem školní budovy	13
1.8 Školní výuka	13
1.9 Personální záležitosti školy	14
2 Historie školy od roku 1900 do roku 1914 v propojení s historií obce v kontextu dějin	16
2.1 Volnočasové aktivity ve škole	16
2.2 Zavedení výuky německého jazyka	17
2.3 Hlavní prázdniny	17
2.4 Přerušování vyučování ve škole	17
2.5 Nemoc školního správce	17
2.6 Rozšíření o jednu třídu	18
2.7 První školní výlet	18
2.8 Požár ve škole	18
3 Historie školy v období 1. světové války v propojení s historií obce v kontextu dějin	19
3.1 Omezení ve vyučování	19
3.2 Obětní dny	19
3.3 Smrt císaře a krále Františka Josefa I. a nástup nového panovníka .	19

3.4	Chudoba za války.....	20
4	Historie školy od roku 1918 do roku 1938 v propojení s historií obce v kontextu dějin	21
4.1	Sbírka pozůstalým po legionářích	21
4.2	Zasazení lípy svobody.....	21
4.3	Oslava dne 28. října	21
4.4	Spojení Boršovské a Poříčské školy	22
4.5	Výuka německého jazyka.....	22
4.6	Úmrtí pana Františka Thiera	22
4.7	Chřipková epidemie roku 1926	22
4.8	Kruté mrazy v roce 1929	23
4.9	Dětská besídka.....	23
4.10	Smrt T. G. Masaryka.....	23
5	Historie školy v období nacistické okupace v propojení s historií obce v kontextu dějin	24
5.1	Výročí narození Adolfa Hitlera a školní oslava	24
5.2	Zabrání školní budovy vojskem	24
5.3	Květnová revoluce.....	25
6	Historie školy v poválečném období do počátku komunistické diktatury v propojení s historií obce v kontextu dějin	26
6.1	Poválečné období v Československu	26
6.2	Únor 1948.....	26
6.3	Školní slavnosti na počest československé armádě	27
6.4	Oslava svátku práce.....	27
	Závěr	28
	Seznam použitých zdrojů	29
	Abstrakt	31
	Abstract	32

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá historií poříčské školy, významnými událostmi a změnami, které školu doprovázely od jejího založení až do roku 1950. Téma jsem si vybrala na základě jeho souvislosti s mým studijním oborem, kterým je pedagogika volného času, a po domluvě s vedoucím mé práce jsem si zvolila školu v Poříčí, která se nachází v Boršově nad Vltavou.

Práce čerpá převážně z historických pramenů a další literatury, která je uvedena v seznamu na konci práce. Školní a obecní kroniky z 2. poloviny 19. století byly tvořeny podle určitých struktur. Proto jsou všechny kroniky psány velmi obdobně a rozdílů jsou jen velmi nepatrné, skoro až výjimečné. Kroniky jsou pečlivě uchovávány, je z nich velmi dobře patrný historický vývoj školy, jsou to nejpečlivěji psané dokumenty z dané doby.

O škole v Poříčí bylo v obecních kronikách poměrně málo informací, proto byla velkým přínosem pro mou bakalářskou práci také kniha s názvem „Od minulosti k budoucnosti obce Boršova“, která taktéž vychází z historických kronik a je v ní kompletně zachycena historie obce od založení až po současnost. Veškeré informace získané z této knihy jsem si dávala do souvislosti s informacemi zjištěnými z dobových kronik.

Téma historie poříčské školy bylo zatím zpracováno pouze ve školních kronikách, z kronik obecních se o škole mnoho nedozvíme. Proto byly v práci kroniky obce použity spíše ke srovnání informací.

Cílem práce je zachytit důležité okamžiky z historie školy v Poříčí a popsat nelehkou cestu k budování a prosazení této školy, která byla do značné míry zasažena i oběma světovými válkami. Práce shrnuje události, které školu nějakým způsobem poznamenaly a byly pro obec v té době něčím významné.

Jednotlivá témata jsou řazena chronologicky do kapitol a následně rozvíjena v podkapitolách. Na začátku práce představím v první kapitole dějiny obce Boršova, které považuji na úvod jako adekvátní k uvedení do historie a současnosti obce. Ta samá kapitola shrnuje a nastiňuje i dějiny školy, které započaly už několik let před oficiálním založením školy v Poříčí, jelikož poříčské škole dříve náležely i jiné prostory a místo k výuce. Každá další kapitola je zaměřena na určité období, jako je například 1. světová válka, 2. světová válka, nebo poválečná období. V kapitolách jsem se snažila o zachycení důležitých momentů a akcí, které se ve škole uskutečnily a jsou pro současnou dobu velmi zajímavé.

Při psaní své bakalářské práce využiju především metodu přímou a komparativní. Doufám v to, že má práce pomůže nastínit tehdejší dobu a vzdělávání v Poříčí-Boršově.

1 Historie školy od počátků do roku 1900 v propojení s historií obce v kontextu dějin

1.1 Boršov nad Vltavou

Boršov nad Vltavou leží na obou březích řeky Vltavy na jižním okraji Českých Budějovic. Tato vesnička je obklopena půvabnou krajinou, nedaleko se nachází hora Kleť a další krásná zákoutí podél řeky Vltavy. Přesné datum, kdy byl Boršov založený, nelze určit, je ale jisté, že je jednou z nejstarších osad zdejšího kraje a pravděpodobně byl pojmenován podle svého zakladatele, pana Boreše. Poprvé byla obec zmíněna již roku 1261, a to v listině, kde jako svědek byl uveden pan Albert z Boršova, který roku 1290 daroval obec cisterciánskému klášteru ve Vyšším Brodě. Tehdy byl Boršov rozdělen a netvořil jeden celek tak jako dnes. Na pravém břehu řeky Vltavy ležela obec Poříčí, ale o té se první zprávy objevují až o 100 let později než o Boršovu. Poříčí tvořilo jeden celek ještě s Kamenným Újezdem a Včelnou, ale tyto obce byly od sebe později také odděleny.¹

Roku 1824 začala stavba železné dráhy s koňským pohonem z Českých Budějovic směrem do Lince. Stavba dráhy nabídla mnoho pracovních příležitostí dělníkům z Boršova. Trať vedla nad Poříčím, kde byla stanice pro krmení koní. V roce 1872 byla koněspřežní dráha přestavěna na železnici s parním pohonem, a z tohoto důvodu byl za obcí vystavěn most.

Hovoříme-li o Boršovu, nesmíme zapomínat na těstoviny od Zátků. Roku 1884 zahájili bratři Vlastimil a Dobroslav Zátkové v Březí provoz největší těstárny v Rakousko-Uhersku. Úspěšná firma přežila jak první, tak druhou světovou válku, a i po znárodnění v roce 1948 si udržela kvalitu ve výrobě. Těstárnu v devadesátých letech minulého století získala zpátky rodina Zátků a společnost funguje dodnes.²

V posledních padesáti letech byly obce Boršov a Poříčí spojeny, a to hned dvakrát. Poprvé tomu tak bylo za 2.světové války pod názvem Boršov, ale po skončení války se obce rozpojily. K druhému a poslednímu sloučení došlo roku 1950 a spojeným obcím byl dán název Boršov nad Vltavou.³

V letech 1985–1990 byla k Boršovu připojena obec Vrábče společně s osadami Jamné, Koroseky, Kroclov a Slavče. V roce 1990 se ale Vrábče opět osamostatnila spolu s Koroseky a Slavčí, Kroclov se připojil zpět pod Vrábči až roku 1992 a Jamné už zůstalo přiřazeno k Boršovu.⁴

1.2 Škola v Boršově

Ke zdejší škole v Boršově jsou přiřazeny vesnice Poříčí, Březí a Včelná. Děti ze Včelné navštěvovaly dvoutrídni školu v Kamenném újezdě s vyučovacím jazykem českým. Děti z Poříčí a Březí chodily do školy dvojjazyčné o dvou třídách v Boršově. Škola v Boršově musela být bohužel zrušena, protože zákon zemský nařizoval, že vyučovací jazyk veřejných škol v Čechách má být jen jeden. V Boršově byla tehdy ještě škola německá, ale rodiče do ní nechtěli své děti posílat a spousta lidí tehdy usilovala o to, aby byla

¹ KREJČŮ, I., *Od minulosti k přítomnosti obce Boršova nad Vltavou.*, s. 9.-11.

² Boršov nad Vltavou – Historie obce, Místopisný průvodce po České republice – přehledný seznam obcí České republiky [online], 2021 [cit. 21.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2139/borsov-nad-vltavou/historie/>

³ KREJČŮ, I., *Od minulosti k přítomnosti obce Boršova nad Vltavou.*, s. 13.

⁴ KOVÁŘ, D., *Českobudějovicko - I. levý břeh Vltavy.*, s. 239.

v Boršově zřízena ještě jedna škola, a to česká. Na novou školní budovu nebylo v obci místo. Pan Eduard Klaudi nabízel svůj statek k pronajmutí, ale to bylo komisí prohlášeno za nevhodné a zavrženo. Místo na školu se našlo až na Včelné, kde bylo pronajato stavení číslo 45 od majitelky paní Anny Matějčkové za 140 zlatých ročně s tím, že objekt bude využíván jen po dobu, než bude postavena školní budova v Boršově. Prozatímní škola tedy byla místo v Poříčí na Včelné a prvním učitelem se v ní stal pan Jan Jarka.⁵

V prvním školním roce 1873/74 se učitelský sbor skládal ze dvou členů, a to z učitele Jana Jarka a učitele náboženství, pana Šimona Haláčka z Kamenného Újezdu. Školní rok začal v říjnu a bylo přihlášeno celkem 122 dětí. V roce 1874 se stal okresním školním dozorem pan František Gekosch, který se později stal i ředitelem německého ústavu vzdělávání učitelů v Trutnově. Jeho nástupcem byl Martin Sedlák, který byl ředitelem maloměstské školy v Netolicích a následně přesídlil do Českých Budějovic, aby mohl řídit školní záležitosti. V roce 1881 zasáhla školu bolestná zpráva. Po krátké nemoci zemřel správce školy Jan Jarka, který na škole působil dlouhých 8 let. Po jeho smrti pak ve škole vyučoval pan Tomáš Vagnev z Kamenného Újezdu a řídil školu do konce školního roku. Správcem školy byl tehdy pan Deymek, který zde působil jen krátce. Jeho nástupcem se stal František Thier ze Zlaté Koruny, který na škole vyučoval delší dobu.

Roku 1884 opustil školu učitel náboženství Šimon Haláček, protože byl ustanoven za faráře do Říмова, a na jeho místo nastoupil Josef Bumba, farář v Kamenném Újezdě. Okresní školní inspektor Martin Sedlák byl odvolán z dozoru škol v okrese budějovickém, prachatickém, krumlovském a vltavotýnském a školní záležitosti vedl pan Václav Novotný. Žákům byl také představen nový katecheta pan Tomáš Pícha, který na škole dlouho nepobyl, jelikož záhy byl povolán do Libniče a zpět už se nikdy nevrátil. Na začátku prosince roku 1884 zemřela majitelka školní budovy na Včelné, paní Anna Matějčková, a její majetek zdědila dcera a syn.⁶

Ve školním roce 1885/86 byla zvolena nová školní rada, jejímiž členy byli:

pan Jan Kalkuš-rolník ze Včelné č. 13, předseda
pan Zdeněk Klaudi-majitel velkostatku v Poříčí, člen s právem hlavním
pan Vlastimil Zátka-majitel mlýna v Březí
pan Josef Bumba-vikář v Kamenném Újezdě
pan Josef Plnér-správce školy, ve Včelné zástupce školy
pan Jan Petr-rolník ve Včelné č. 7, místní školdozorce
pan Jan Tušl-rolník v Poříčí, zástupce místa Poříčí
pan Jan Toušek-rolník v Březí, zástupce místa Březí
pan Karel Hák, ve Včelné č. 6, náhradník
pan Jan Švarc, ve Včelné č. 15, náhradník⁷

Ve školním roce 1886/87 bylo do školy přihlášeno 164 dětí. Při takovém počtu žáků nebylo možné všechny vyučovat najednou. Z tohoto důvodu bylo tedy zřízeno polodenní vyučování, při kterém se děti z 1.-3. ročníků vzdělávaly dopoledne a ze 4.-8. ročníků odpoledne. Začátkem ledna tohoto roku také dokončil svůj život pan Josef Bumba a na jeho místo nastoupil pan Karel Müller, farář z Ledenic.⁸

Dne 25. května 1887 proběhlo nové úřední řazení v příčině zřízení české školy v Boršově a upravení poměrů na škole. Řízení bylo nařízeno zemskou školní radou.

⁵ SOKA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 8.-9.

⁶ Tamtéž, s. 9.-23.

⁷ Tamtéž, s. 23.-25.

⁸ Tamtéž, s. 25.-27.

Vyšetření zařídil okresní komisař pan Křikava a přítomni při něm byli i členové místních školních rad z Poříčí, Kamenného Újezdu, Boršova a také členové místních zastupitelstev z Poříčí, Kamenného Újezdu, Opalic, Krasejovky, Boršova, Černého Dubu, Plané a Homol.

Předmětem řešení bylo:

1. zrušení školy, která byla v Poříčí povolena, ale otevřena byla ve Včelné jako škola prozatímní
2. přiškolení místa Včelná ke Kamennému Újezdu, Poříčí a Březí k Boršovu
3. rozhodnutí o zřízení samotné české školy v Boršově

Místní školní rada a obecní výbor v Poříčí chtějí, aby:

1. prozatímní škola ve Včelné byla zrušena
2. Včelná byla přiškolená ke Kamennému Újezdu a Poříčí a Březí do Boršova
3. pro Boršov byla zřízena česká škola

Místní školní rada a obecní výbor z Kamenného Újezdu se vyjadřují tak, že může být škola ve Včelné zrušena a místa Poříčí a Březí ať jsou přiškoleny k Boršovu, proti zřízení školy v Boršově nic nemají. Tak se vyjadřují obce z Opalic a Krasejovky. Obecní výbor Boršova se vyjadřuje stejně jako obecní výbor a místní školní rada v Poříčí.

Místní školní rada boršovská požaduje, aby prozatímní škola ze Včelné byla přerazena do Poříčí. Včelná do Kamenného Újezdu a Březí spolu s Poříčím do Boršova nebudou přiškoleny a škola česká v Boršově nebude zřízena. Obecní výbor homolský a plánský shoduje se se školní radou boršovskou.⁹

Dne 15. července bylo vydáno usnesení zemskou školní radou, která dala touto formou místní školní radě vědět, že:

1. se nepovoluje žádné vyškolení od Poříčí a Březí ze školní obce poříčské a přiškolení do školní obce boršovské
2. se nepovoluje vyškolení osady Včelné a přiškolení ke školní obci Kamenného Újezdu, protože pro to není důvodů a jsou proti tomu poměry místní

Naproti tomu nařizuje zemská školní rada, aby dosavadní škola ve Včelné byla přesunuta do Poříčí, kde bude vybudovaná nová školní budova.¹⁰

1.3 Nová školní budova

Jak už bylo zemskou školní radou nařízeno prozatímní školu ve Včelné zrušit a postavit novou v Poříčí, začalo se dít. Na schůzi místní školní rady v prosinci 1888 bylo navrženo, jestli by nebylo vhodné rovnou postavit i druhou třídu. Návrh byl tedy podán zemské školní radě, která se usnesla, že nápad je to dobrý a může být postavena i druhá třída. Probíhalo jednání o tom, kde by měla být ideálně škola postavena. Jako nejvhodnější bylo vybráno místo, kde se nacházel domek č. 7, který náležel Janu Tušlovi, a č. 13 patřící Václavu Velíškovi. Při tomto rozhodnutí učinil pan Klauď komisi návrh, že dům č. 32 „Planýrku“ na jeho pozemku stačí dokončit a je ochotný ho pronajímat ke školním účelům. Jeho návrh byl brán jako třetí možnost. Nakonec bylo ale vybráno místo u č. 13, které patřilo panu Velíškovi, a to č.p 258-259. Provedení plánů bylo svěřeno panu Vojtěchu Prunnerovi z Hluboké nad Vltavou, který zakázku přijal a 4. března roku 1889 předložil zhotovené plány s rozpočtem. Na návrh pana Vlastimila Zátky musely být plány ještě upraveny a rozpočet snížen na 7697 zlatých a 50 krejcarů. Za zhotovení plánu a jeho

⁹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 27.-29.

¹⁰ Tamtéž, s. 31.-32.

opravu dostal Prunner 49 zlatých. Za účelem samotné realizace stavby byl vypsan konkurz v časopise „Budivoj“. Nejlepší nabídkou byla shledána ta od pana Josefa Šmída, na kterého při stavbě dohlížel pan Kaludi a Jan Kalukš. Konec stavby školní budovy se ustanovil na konec července 1890, jelikož se v nové školní budově mělo začít vyučovat už ve školním roce 1890/1891.¹¹

Dne 9. září 1889 se začaly vyměřovat a kopat základy na novou školní budovu a 30. září 1889 do nich byl položen první základový kámen za přítomnosti místní školní rady. Po dokončení základů se začala kopat studna, na které se podílel pan Petr Postl. Přes zimu se nepracovalo, pouze se svážel materiál na staveniště. Začátkem dubna roku 1890 se začalo zdít a již 1.května 1890 byla škola zastřešena a mohlo dojít i na vnitřní práce. Když už budova měla být pomalu dostavěna, pan Šmíd podal žádost o prodloužení lhůty do 10. srpna, která byla schválena místní radou s podmínkou, že úrok bude zrušen a částka zaplácena do Nového roku. Josef Šmíd se k tomuto vyjádřil tak, že nemůže těmto požadavkům vyhovět.¹²

Aby byla nová školní budova kompletní, byla v květnu roku 1890 provedena dražba, ve které bylo žádáno o zhotovení nábytku do nové školy v Poříčí. O výrobu školního nábytku se postaral truhlář pan Petr Mráz za cenu 187 zlatých 60 krejcarů. Měl vyrobit 20 nových lavic za 100 zlatých, 1 skříň za 10 zlatých, 3 tabule za 15 zlatých, 2 stupně za 16 zlatých, 1 stolec za 3 zlaté, 2 sesle za 2 zlaté, 100 kalamářů za 4 zlaté, 2 kříže za 2 zlaté, 2 věšáky za 1 zlatý, nářadí do tělocvičny za 26 zlatých a opravit 14 starých lavic za 5 zlatých 60 krejcarů. Doprava všeho vyšla na 3 zlaté a veškerý nábytek měl být dodán nejpozději do konce srpna roku 1890.¹³

Mezitím i nadále ve škole na Včelné pokračovalo polodenní vyučování. V lednu roku 1890 byla zvolena nová místní školní rada, kterou tvořil pan František Němeček za Poříčí, Josef Petr za Včelnou a Jan Toušek za Březí. Do úřadu školního dozorce byl zvolen František Němeček. Za náhradníky byli zvoleni pánové František Kroneisl ze Včelné a Václav Babka.

Dne 10. července 1890 bylo oznámeno paní Anně Martinovičové, která pronajímala místnosti školy na Včelné, ukončení pronájmu. Paní Martinovičová požadovala alespoň čtvrtletní výpovědní lhůtu a uvedení domu do stavu jako byl před pronajímáním. Byla tedy svolaná schůze, kde bylo projednáno, jak se s paní Martinovičovou spravedlivě vyrovnat. Nakonec se schůze shodla a společně domluvila na tom, že bude majitelce domu zapláceno 35 zlatých nájemného a že si může ponechat některé věci, které byly ve velmi dobrém stavu. Tímto se spor vyřešil a smlouva o pronájmu prozatímní školy byla ukončena.¹⁴

Dne 12. srpna 1890 pan Šmíd sdělil, že budova je hotová a žádal o její převzetí. Dokončení budovy bylo oznámeno okresní školní radě a spolu s tím zažádáno o zkolaudování. Na konci srpna byl do školy dodán slibovaný nábytek, aby kolaudace mohla proběhnout úspěšně. Bohužel došlo k problémům, kvůli silným deštům se komise nemohla dostavit a kolaudace byla přesunuta až na 10. září. Kolaudační komise dorazila v sestavě: František Smolík-okresní školní dozorce, Karel Matoušek de Maro-okresní lékař a pan Josef Hlouška-zástupce inženýra. Místní školní rada byla zastoupena Janem Kalkušem a Františkem Němečkem. U kolaudace byli přítomni i zhotovitelé stavby-pánové Šmíd, Vyžrálek a Postl. Po technické stránce nebyly shledány žádné

¹¹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 35.-48.

¹² Tamtéž, s. 48.-50.,57.-58.

¹³ Tamtéž, s. 51.-52.

¹⁴ Tamtéž, s. 48.,50.,55.-58.

nedostatky. Okresní lékař byl ale nespokojený s několika věcmi. Okna podle něho byla malá, zdi navlhle a chybělo mu oplocení okolo tělocvičště. Požadoval ještě další úpravy, ale ostatní s ním nesouhlasili a v závěru bylo prohlášeno, že s novým školním rokem může začít výuka v nové školní budově.¹⁵

1.4 Školní rok 1890-1891

Tento školní rok, který začal 15. září, měl už konečně probíhat v nové školní budově v Poříčí. Všichni se už na zahájení velmi těšili, ale bohužel došlo k problémům způsobeným náhlým úmrtím okresního lékaře Karla Marouška de Maro. Školní rok musel být zahájen opět v nepěkných prostorách staré školy. Přihlášeno bylo velké množství dětí, proto muselo být ponechané i polodenní vyučování, jako tomu bylo doposud.

Začátkem října slavil pětadvacáté jubileum ve funkci okresní inspektor pan František Smolík. Na jeho počest byl v Českých Budějovicích uspořádán slavnostní večer, na který se dostavilo 200 učitelů. Na důkaz obdivu a úcty mu bylo věnováno album s podobiznami učitelů a báseň od Jaroslava Beneše.

V říjnu místní školní rada začala opět usilovat o zahájení vyučování v nové školní budově a podala žádost o vyslání nové kolaudační komise, aby bylo schváleno využívání nové školní budovy, která byla dokončena, ale zatím nebyla nijak využívána. Nové místnosti se již vytápěly, aby dostatečně vyschly. Na schválení kolaudační komise opravdu velmi záleželo, jelikož koncem měsíce končila nájemní smlouva ve staré budově ve Včelné. Kolaudační komise se stále nedostavovala a pánové Toušek, Němeček a Petr se rozhodli, že s problémem půjdou 11. listopadu 1890 za okresním školním předsedou Františkem Parisem, u kterého budou žádat o rychlé vyřízení kolaudace a povolení k vyučování v nové školní budově. Pokud bude žádost zamítnuta, ustanovuje se, že bude vyučování pozastaveno. K tomuto ustanovení se připojil i okresní výbor obce Včelné-Poříčí. Jelikož všichni doufali, že do 17. listopadu 1890 přijde povolení o vyučování, nechali 16. listopadu 1890 budovu vysvětit panem P. Heřmanem Stropkem, farářem z Boršova. Vysvěcení vykonal ze přítomnosti pana Krause a početného obecnstva, poté pronesl řeč a vylíčil význam spojení mezi církví a školou. Obřad zakončil požehnáním pro žáky a učitele v nové školní budově. Žáci se po vysvěcení odebrali do chrámu Páně v Boršově, kde byl slavnostní den zakončen bohoslužbou. Ještě téhož dne přišla zpráva, aby bylo přerušeno vyučování na škole, a tak započaly bezvýznamné prázdniny.

Dne 17. listopadu 1890 se sešla místní školní rada, na které bylo usneseno, že se vyučování ze staré školní budovy přesune do nové budovy, že bude najat školní správce za 8 zlatých do nového roku a také že bude položena ke školní budově nová dlažba. Novou cestu ke škole vybudoval za 60 zlatých mlynář Martin Baloun.

O měsíc později, 17. prosince 1890, se konečně dostavila kolaudační komise, která znovu budovu prohlédla. Po prohlídce se komise shodla na tom, že se v nové budově může začít vyučovat, ale musí se ještě provést drobné vzhledové úpravy a zajistit lepší teplota ve třídách.¹⁶

Téměř nikdo už ani nevěřil, že ještě ve školním roce 1890/1891 začne výuka v nové budově. Na základě usnesení komise, která dovolila výuku v Poříčí, zahájil správce školy, pan František Thier, dne 22. prosince 1890 vyučování v nové budově. Zasedání komise byli přítomni i členové místní školní rady. Podán byl také návrh na zrušení polodenního vyučování, které by bylo nahrazeno celodenní výukou, a také návrh na otevření druhé

¹⁵ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 59.-61.

¹⁶ Tamtéž, s. 62.,64.-72.

třídy, protože dětí stále přibývalo. Dlouhou dobu se čekalo na odpověď. Z toho důvodu se místní školní rada obrátila na zemského poslance pana Augusta Zátku, který byl velmi vlivným u zemské školní rady. V únoru 1891 bylo žádosti vyhověno a do školy byla jmenována nová pomocná učitelka paní Marie Seidlová, která od dubna roku 1891 začala v druhé třídě vyučovat. V květnu byl správce pan František Thier jmenován řídicím učitelem. Školní rok byl ukončen 31. července 1891 bohoslužbou v Boršově, po které se děti vrátily zpátky do školy, kde dostaly školní zprávy a sešity.¹⁷

1.5 Rok 1892 ve spojení s Janem Ámosem Komenským

Jan Ámos Komenský se narodil roku 1592 v Nivnici u Uherského Brodu a zemřel roku 1670 v Nizozemsku. Byl významným spisovatelem, teologickým myslitelem, filosofem a zakladatelem moderní pedagogiky. Byl biskupem Jednoty bratrské a politický mluvčí české protikatolické emigrace.¹⁸ Studoval na německých protestantských univerzitách a později sám vyučoval. Po bitvě na Bílé hoře byl nucen opustit rodnou zem a žít v exilu v polském Lešnu. Po celý život se zabýval lidským vzděláváním, které považoval za velmi důležité jak pro lidstvo, tak pro budoucnost země.¹⁹

Rok 1892 byl pro školství velmi významným, protože byl památným rokem pana Jana Ámose Komenského, který by tento rok oslavil třísté narozeniny. Učitelé z okresu budějovického společně s profesorskými obory středních škol v Budějovicích upřádali den před narozeninami hudební akademii. Výnos z akademie byl darován fondu k podpoře chudých žáků na české reálné škole v Budějovicích.²⁰

1.6 Císař František Josef I.

František Josef I. byl rakouský, později rakousko-uherský císař. Narodil se 18. srpna 1830 ve Vídni jako nejstarší syn arcivévody Františka Karla a arcivévodkyně Žofie a na trůn usedl už v osmnácti letech.²¹ Oženil se se svou sestřenicí Alžbětou, později známou pod jménem císařovna Sisi, se kterou měl čtyři děti. V počátcích své vlády se snažil posílit monarchický princip a omezit co nejvíce vliv revoluce. František Josef I. se stal nejpoblárnějším členem dynastie a respektovaným monarchou. Císařova popularita souvisela i s jeho stylem vystupování a novou politickou linií kompromisu a opatrného zasahování do politického života monarchie. Zemřel 21. listopadu 1916 ve Vídni.²²

Každý školní rok bylo zvykem pořádat ve škole slavnosti na počest jeho panování. Ku příkladu roku 1888 byla pořádána oslava na počest jeho čtyřicetiletého panování a učitelé z okresu budějovického oslavovali tento významný den už 14. listopadu. Sešli se v chlapecké škole v Budějovicích a společně s okresním školním inspektorem panem Františkem Smolíkem se vydali na bohoslužbu, která se konala v Kamenném Újezdě v chrámu Páně. Po ukončení bohoslužby se šlo do zasedací síně na radnici, kde oslava velkolepého jubilea pokračovala spolu se zástupcem vlády Františkem Parisem a dalšími vzácnými hosty. Slavnost byla ukončena rakouskou

¹⁷ SOKA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 72.-74.

¹⁸ ČORNEJOVÁ, I., KAŠE, J., VLNAS, V. et al. *Velké dějiny země Koruny české VIII.*, s. 503.

¹⁹ Jan Ámos Komenský – Střední Morava. [online], 2009 [cit. 20.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://strednimorava-tourism.cz/osobnost/jan-amos-komensky/>.

²⁰ SOKA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 78.

²¹ KRŽÍZEK, V., *Obrazy z dějin lázeňství.*, s. 231.

²² Císař František Josef I. [online], 2021 [cit. 20.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://vojenstviahistorie.cz/cisar-frantisek-josef-i/>.

hymnou. O necelý měsíc později významné jubileum oslavili bohoslužbou i žáci školy společně se školou z Kamenného Újezdu a Čertyně. Po skončení mše se všichni odebrali do místní školy, kde učitel pan Karel Šafránek za přítomnosti místní školní rady, obecního výboru a spousty hostů poreferoval o významné slavnosti a veličenství Františku Josefu I.²³

Oslavy padesátého jubilea panování císaře a krále Františka Josefa I. probíhaly obdobně jako každý rok. Žáci školy se zúčastnili bohoslužby v Boršově a po jejím skončení se odebrali do školy, kde jim učitelé připomněli význam váženého panovníka. Při oslavě padesátiletého jubilea místní školní rada obdarovala školu 5 zlatými, které byly věnovány na školní potřeby pro chudé žactvo.²⁴

Samotný císař poctil České Budějovice svou návštěvou v roce 1894, kdy ve zdejším kraji probíhala spousta vojenských cvičení, která byla hlavním důvodem jeho velmi vzácná návštěvy. Do Českých Budějovic zavítal 1. září. Na nádraží ho přišlo pozdravit velké množství jásajících lidí. Ubytoval se v biskupství, zúčastnil se mše svaté, audience a prohlédl si město. Navštívil Hardtmuthovu továrnu, sirotčinec a chrám Mariánský. Večer byl na panovníkovu počest uspořádán pochodňový průvod na náměstí. K tomu všemu hrála ještě hudba, která byla zprostředkována českými i německými pěveckými sbory a navozovala nevídanou atmosféru. V následujících třech dnech se císař zúčastnil manévřů u Kaplice a Velešína. Jeho vzácná návštěva trvala pět dní a po celou dobu panovníkovu pobytu byla budova školy v Poříčí vyzdobena prapory na jeho počest.²⁵

1.7 Úpravy kolem školní budovy

Přístupová cesta ke škole nebyla úplně vhodná a ideální pro její využívání, protože byla příliš strmá a velmi špatně se po ní chodilo, přestože byla docela nová. Pan Václav Velíšek, jehož pozemek sousedil s pozemkem školy, propůjčil za 60 krejcarů čtvercový sáh místní školní radě spolu s právem v případě potřeby využívat jeho pozemku. Ve školním roce 1893/1894 byla tedy vyměřena část cesty, která sloužila pro potřeby školy. Od pana Velíška to bylo velmi vstřícné gesto.²⁶

Opomenout nesmíme ani studnu, která byla vykopána již při zřizování nové školní budovy. Nacházela se na školním dvoře, kde byla zároveň umístěna i žumpa. Vzdálenost mezi nimi byla velmi malá, a proto docházelo ke znehodnocování vody ve studni. To byl hlavní důvod k tomu, aby byla vybudována studna nová. Stavba byla svěřena panu Antonínu Drškovi, který však musel odjet do Štýrska a jelikož v okolí nebyl nikdo, kdo by mohl studnu zřídit, musela se stavba odložit. Po svém návratu začal s budováním nové studny, které zahájil 3. ledna 1900 a ukončil 17. února 1900. Starou studnu zrušil a zasypal, protože přestala sloužit svému účelu. Celkové náklady za zřízení nové studny vyšly na 245 zlatých.²⁷

1.8 Školní výuka

V červenci roku 1887 nastoupil do funkce nový hejtman a předseda okresní školní rady, pan František Paris. V prosinci 1887 podala místní školní rada k zemské školní radě žádost o zavedení výuky ručních prací na škole. Žádost byla schválena s platností

²³ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 32.-34.

²⁴ Tamtéž, s. 132.

²⁵ Tamtéž, s. 107.-108.

²⁶ Tamtéž, s. 98.

²⁷ Tamtéž, s. 142.-143.

od roku 1889. Zemská školní rada se shodla na tom, že se ruční práce budou vyučovat povinně v obou odděleních tři hodiny v týdnu. Vyučující, kteří je budou vyučovat, dostanou odměnu 108 zlatých ročně. První učitelkou ručních prací byla ustanovena okresní školní radou slečna Františka Vojčová, která však na škole nevydržela dlouho a byla přeřazena na vlastní žádost do školy v Českých Budějovicích. Nahradila ji slečna Antonie Gütterová.²⁸

Častým problémem na škole v Poříčí bylo také polodenní vyučování, které bylo v roce 1891 zrušeno, ale netrvalo dlouho a muselo být opět na škole zavedeno. Ve školním roce 1891/1892 bylo na škole v Poříčí zapsáno celkem 180 dětí a vyučovat na škole měl už i nový učitel, Ladislav Jungmann, který byl však povolán do Jindřichova Hradce na vojenské cvičení na dlouhých osm týdnů. Místní školní rada musela podat na vojenské velitelství žádost, aby byl pan Jungmann předčasně propuštěn. K jeho propuštění ale nedošlo dřív, než zakročila okresní školní rada. Do té doby bylo nereálné, aby tak velké množství žáků mohlo být vyučováno v obou třídách ve stejný čas, a tak nařídila okresní školní rada polodenní vyučování až do 1. listopadu 1891. Vyučování probíhalo v první třídě dopoledne, a to od osmi třiceti do jedenácti třiceti, a ve druhé třídě od jedné do čtyř odpoledne. Dne 2. listopadu se konečně vrátil pan Jungmann a celodenní vyučování mohla opět probíhat v obou třídách.²⁹

Před koncem školního roku 1891/1892 bylo okresní školní radou navrženo, aby na obecných školách byla zavedena zkouška ze stojatého písma. Vzhledem k tomu, že se na konferenci jednohlasně shodli, že z hlediska zdravotního je stojaté písmo vhodnější, bylo usneseno zemskou školní radou, že dosavadní zkouška z ležatého písma bude nahrazena zkouškou z písma stojatého. Do škol byly zaslány dva vzory písma a návod, jak psaní stojatého písma vyučovat. Čítanky se stojatým písmem bohužel nebyly, a tak se muselo čtení vyučovat pouze za využití tabule.³⁰

Na počátku školního roku 1892/1893 byly na základě rozhodnutí zemské školní rady zavedeny do škol nové tiskopisy. Těmito tiskopisy byly školní zprávy, které se rozdávaly žákům, povolení na propuštění a odchod ze školy, výkazy o docházce a prospěchu žáků, formulář pro inventář školní knihovny a také třídní kniha.³¹

Častými faktory, které do jisté míry také ovlivňovaly změny ve výuce, byly nemoci žáků. Například v květnu 1900 se ve škole mezi žáky rozmohl zádechový kašel. Musel být povolán lékař, pan Kodíček, který prohlédl dvacet pět žáků z první třídy. Ještě ten samý měsíc se dostavil i okresní lékař, pan Dvořák a rozhodl, že výuka v první třídě bude na šest týdnů pozastavena. Ve druhé třídě se mohlo i nadále vyučovat. Rozhodnutí okresního lékaře bylo schváleno a zprávy o nemoci byly podávány každý týden. Zádechový kašel trval až do 1. července roku 1900, poté byly děti svolány zpátky do školy a znovu prohlédnuty obvodním lékařem Kodíčkem. U žádného z žáků již nebyl kašel shledán a úplně vymizel. Výuka byla tedy znovu zahájena a vše probíhalo jako dopsud.³²

1.9 Personální záležitosti školy

Ve školním roce 1891/1892 došlo ke změnám ve složení učitelského sboru. Už po velmi krátké době byla odvolána okresní školní radou pomocná učitelka Marie Seidlová, která

²⁸ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 30.-31., 51.

²⁹ Tamtéž, s. 76.

³⁰ Tamtéž, s. 77.

³¹ Tamtéž, s. 82.-83.

³² Tamtéž, s. 144.-145.

byla nahrazena mladým učitelem Ladislavem Jungmannem ze Svatého Jana. Ten v roce 1890 složil před zkušební komisí v Soběslavi zkoušku a stal se způsobilým k učitelství pro obecné školy. Do srpna roku 1891 působil jako pomocný učitel ve Svatém Janě a od 1. září 1891 již jako učitel na škole v Poříčí.³³

V následujícím školním roce 1892/1893 se změnilo osazenstvo učitelského sboru a byla sestavena i nová místní školní rada. Začátkem měsíce října okresní školní rada odvolala učitelku ženských ručních prací, slečnu Antonii Gütterovou, a přeřadila ji na dívčí školu do Českých Budějovic. Její nástupkyní se stala slečna Anežka Beránková, která na škole vydržela jen po dobu tří let, kdy se na své původní místo opět vrátila slečna Antonie Gütterová. Ve škole působila pak už jen krátce, protože měla nemocnou maminku, o kterou se musela postarat. Na její místo byla v roce 1899 dosazena paní Marie Kačerová.³⁴

Tříleté období působení dosavadní místní školní rady končí a obecním zastupitelstvem obce Poříčí je zvolena rada nová, kterou tvoří: Jan Volf-obuvník v Poříčí a Václav Babka-krejčí ze Včelné. Za náhradníky jsou zvoleni Karel Hák-obchodník ze Včelné a František Kronaisl-zedník také ze Včelné. Obecní zastupitelstvo v Kamenném Újezdě zvolilo zástupce obce Březí, a to rolníka Jana Touška. Nová místní školní rada byla tedy složena z těchto členů: Petra Mareka, Vlastimila Zátky, Marie z Klaudi, P. Heřmana Stropka, Františka Thiera, Jana Volfa, Václava Babky, Jana Touška a náhradníků, Karla Háka, Františka Kronaisla. Slib členové složili 11. listopadu 1893.³⁵

V roce 1894 byl také upraven zemskou školní radou zákon o příjmech učitelů. Příjmy byly zvýšeny řídícímu učiteli Františkovi Thierovi, a to ze 680 zlatých na 750 zlatých, tedy o 70 zlatých, a mladšímu učiteli Ladislavu Jungmannovi ze 350 zlatých na 400, tedy o 50 zlatých. Odměna za výuku ručních prací zůstala stejná. Zvýšení příjmu začalo platit od ledna roku 1895.³⁶

³³ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 75.-76.

³⁴ Tamtéž, s. 95.,117.,133.

³⁵ Tamtéž, s. 96.

³⁶ Tamtéž, s. 103.

2 Historie školy od roku 1900 do roku 1914 v propojení s historií obce v kontextu dějin

Na konci 19. století patřily české země k oblastem s nejvyspělejší gramotností. Na tom měly největší zásluhy školské reformy z konce 60. let, které umožnily vybudování základního školství. Česká země byla v období relativního klidu a rozkvětu společnosti. Do popředí se dostala kultura, o kterou měli lidé velký zájem. Důkazem toho byla řada různých ochotnických a divadelních spolků nebo pěveckých sborů. Při této příležitosti vznikaly také spolky, jako je Sokol. Sokolovny se stávaly společenskými středisky v obcích, kde se soustředilo veškeré kulturní dění. Ke shromažďování občanů sloužily především hostince, kde se konaly různé schůze. Do kaváren se chodilo nejen na dobrou kávu, ale i za čtením novin, kterých byl široký výběr.³⁷

Toto poklidné období začátku 20. století, kdy česká země vzkvétala, vystřídaloby období, v němž se začalo schylovat k 1. světové válce.

2.1 Volnočasové aktivity ve škole

Na začátku měsíce září roku 1900 se žáci spolu s učiteli vypravili na čtyři dny do Prahy, kde se zúčastnili prohlídky Staroměstské radnice, živnostenské banky, muzea, Petřínské rozhledny, chrámu sv. Mikuláše, Chrámu svatého Víta, pokladu v Loretě a večerního představení v Národním divadle. O stravování a noclehy se postaral odbor Národní jednoty Pošumavské na Starém Městě. Národní jednota Pošumavská také přispěla na cestu, a to 10 zlatými, zbytek si musely uhradit děti. Pro děti byla tato výprava velmi vzácná, protože doposud nebyla žádná podobná výprava uskutečněna.³⁸

Tak jako v předchozích letech i v průběhu tohoto školního roku byly slaveny různé slavnosti a výročí, které byly něčím jedinečné a důležité. Tradicí byla mimo jiné i slavnost vánočního stromku. Ku příkladu v roce 1900 se konala 6. ledna. Na slavnosti se podílely děti, které školu navštěvovaly. Vánoční stromeček k této příležitosti ozdobila slečna Marie z Klaudi společně se správcem školy. Na slavnosti se zpívalo a dostavilo se velmi široké obecnstvo. Po skončení slavnosti se rozdávala nadílka, která se skládala z látek na oděvy, čepic, trik, ponožek, kapesníků, pouzder, slabikářů a spousty dalších užitečných věcí, které byly nedostatkové a děti je potřebovaly.³⁹

Slavnosti vánočního stromku byly různé a často se od předchozích roků v něčem lišily. Názorným příkladem může být rok 1903, kdy žáci školy sehráli vánoční divadlo s názvem „Od jesliček září láska“ od Františka Jiřího Košťála. Divadelní představení se velmi vydařilo a mělo velký úspěch. Obecnstvo bylo složeno hlavně z rodičů dětí a po skončení hraného divadla následoval proslov řídicího učitele pana Thiera. Slavnost pokračovala tradiční bohatou nadílkou pro děti.⁴⁰

Přestože slavnosti měly různý program, závěr byl pokaždé stejný. Rodiče byli pyšní a dětem zářily oči radostí, kterou měly z vánoční nadílky.

Zapomenout nesmíme ani na den dětí, který dnes slavíme i my, a to 1. června každého roku. Tehdy se zemská školní rada se usnesla, že 2. prosince 1910 budou jednodenní prázdniny, které symbolizují nástup Františka Josefa I. na císařský trůn. V tento významný den byl uspořádán dětský den s bohatým divadelním programem. Celkem bylo vybráno 113 korun a 52 haléřů, z toho menší část (30 korun) byla darována

³⁷ BĚLINA, P., RAK, J., POKORNÝ, J. et al. Dějiny země koruny české II., s. 132.,135.

³⁸ SOKA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 157.-158.

³⁹ Tamtéž, s. 153.-154.

⁴⁰ Tamtéž, s. 172.

zemské komisi a za zbytek obdržených peněz byly nakoupeny školní potřeby a vánoční nadílka pro žáky školy. Žáci byli obdarováni pomůckami na každoroční slavnosti vánočního stromku.

Tímto školním rokem 1910/1911 bylo tedy oficiálně zahájeno slavení dětského dne, které se opakovalo každý další školní rok.⁴¹

2.2 Zavedení výuky německého jazyka

V obci Boršově i nadále chodilo do německé školy asi 40 dětí, a proto se obyvatelé rozhodli, že požádají místní školní radu o zavedení výuky německého jazyka. Prostřednictvím místní školní rady podali občané žádost zemské školní radě, která ihned udělila povolení k vyučování německého jazyka. Německý jazyk se mohl začít vyučovat od 1. ledna 1902, a to v obou třídách po třech hodinách týdně. Německý jazyk vyučoval řídící učitel pan František Thier.⁴²

2.3 Hlavní prázdniny

Okresní školní rada se usnesla, že ustanoví přesný termín hlavních prázdnin. Do té doby byly hlavní prázdniny různě dlouhé, protože školní rok začínal většinou někdy v první polovině září a končil v červenci. Okresní školní rada zvolila přesná data začátku a konce školního roku. Nařízení začalo platit ve školním roce 1904/1905, a to na všech obecných i městských školách v celém okrese Českých Budějovic. Školní rok pak vždycky začínal od 1. září a končil 16. července. Jinak tomu bylo pouze v závažných důvodech.⁴³

2.4 Přerušování vyučování ve škole

Dne 4. ledna roku 1905 se ve škole rozmohly plané neštovice, které se začaly šířit závratnou rychlostí. Z důvodu snadné nákazy musela být zavedena opatření, aby se nemoc dál nemohla šířit mezi zdravé děti. Zemská školní rada pozastavila vyučování od 7. ledna. Do školy byl povolán i lékař, Viktor Dvořák, aby žáky důkladně vyšetřil. U několika dětí shledal astma. Všechny případy neštovic byly z první třídy, ve které se po dobu čtrnácti dní nemohlo vyučovat. V druhé třídě byl stav žáků dobrý, a výuka se pozastavovat nemusela.⁴⁴

2.5 Nemoc školního správce

Pan František Thier, který ve škole vykonával důležitou funkci správce a zároveň řídícího učitele, onemocněl. Začátkem ledna roku 1907 ho postihl prudký zápal průdušnice a částečně i zánět plic a jeho lékař rozhodl, že se musí dlouhodobě léčit. Musela se za něj najít prozatímní náhrada, o kterou bylo žádáno u okresní školní rady. Mezitím výuku v obou třídách vedl pan Jan Čížkov, který ale kvůli velkému vytížení také onemocněl. Výpomoc, která byla už opravdu zapotřebí, stále nepřicházela, a proto z důvodu nemoci obou učitelů se od 22. ledna výuka pozastavila, naštěstí jen na dva dny. Od 25. ledna byla ustanovena výpomocná učitelka Františka Kamarytová, a tak mohla výuka znovu začít. Jako výpomocná vyučující setrvala na škole až do 15. července. Řídící učitel František Thier se vrátil 1. srpna a znovu nastoupil do práce.⁴⁵

⁴¹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 256.-257.

⁴² Tamtéž, s. 162.

⁴³ Tamtéž, s. 190.

⁴⁴ Tamtéž, s. 190.-191.

⁴⁵ Tamtéž, s. 210.-211.,215.-216.

2.6 Rozšíření o jednu třídu

Ve školním roce 1907/1908 okresní školní rada podala návrh místní školní radě i obecnímu výboru v Poříčí a Kamenném Újezdě na rozšíření dvoutrídni školy v Poříčí o jednu třídu, tedy na tři třídy celkem. Tento návrh byl podán hlavně z důvodu velkého počtu dětí, které se do školy hlásily. V Poříčí byla místní rada i obecní výbor pro, ale v Kamenném Újezdě nikoli. Na základě usnesení zemské školní rady byla zřízena prozatímní třetí třída ve škole v Poříčí. Třetí třída byla vytvořena spojením pokoje a komory v přízemí. Aby byla třída kompletní a mohla se využívat, musely do ní být dodány lavice a další vybavení, které bylo potřeba k vyučování. Výuka ve třetí třídě začala 6. listopadu 1907 s učitelem Josefem Maříkem.⁴⁶

2.7 První školní výlet

V červenci školního roku 1910/1911 byl pro děti uspořádán první školní výlet na závěr školního roku. Děti společně s vyučujícími vyrazily na Hlubokou, kde navštívily zámek Ohrada a prohlédly si jeho sbírky. Výletu se zúčastnilo 70 dětí a příspěvek dvaceti korun na tento hezký den věnovala Národní Jednota Pošumavská. I v dalších letech byly uskutečňovány školní výlety, a to do Českého Krumlova, na Klet' nebo do Zlaté Koruny. Na většinu akcí a výletů přispívala škola Národní Jednota Pošumavská a díky tomu se žáci mohli účastnit výletů i nadále.⁴⁷

2.8 Požár ve škole

V lednu roku 1913 ve třetí třídě školní budovy v ranních hodinách zcela nečekaně vypukl požár. Příčina požáru nebyla úplně jasná, ale byl s největší pravděpodobností způsobený špatným komínem, nebo vypadnutým rozžhaveným uhlíkem z kamen. Rána způsobená zřícením kamen probudila správce školy, který se s pomocí synovce a sousedů snažil požár uhasit. Požár byl velmi silný a uhasit se ho podařilo až po dvou hodinách. Celková škoda se vyšplhala na 20 korun. Opravy ohořelých trámů a podlahy trvaly poměrně dlouhou dobu, proto bylo zavedeno na nějakou dobu střídavé vyučování pro děti z první a třetí třídy. Do třídy bylo nutné pořídit nová kachlová kamna za 130 korun. Do běžného školního režimu se třetí třída vrátila od 3. února 1913.⁴⁸

⁴⁶ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný*, s. 220.-223.

⁴⁷ Tamtéž, s. 263.,272.

⁴⁸ Tamtéž, s. 279.-280.

3 Historie školy v období 1. světové války v propojení s historií obce v kontextu dějin

V létě roku 1914 se začalo schylovat k první světové válce, která byla odstartována atentátem v Sarajevu. Začátek této války znamenal i mobilizaci vojska. Zpráva o částečné mobilizaci vojska byla v Boršově vyhlášena v neděli 26. července roku 1914 v půl jedenácté dopoledne. V tento den v Boršově probíhala pouť svatého Jakuba, lidé byli na mši v kostele, na návsi měli své stánky obchodníci. Do té doby, než byla přečtena vyhláška, se každý veselil, ale poté do radosti mnohým už nebylo. Brzy po sarajevském atentátu byly seskupeny dva tábory. Na jedné straně stálo Rakousko-Uhersko, Německo a později i Turecko a na druhé straně Srbsko, Černá Hora, Rusko, Belgie, Francie, Anglie a Japonsko. Nejhorší zpráva přišla ale o týden později. Byla nařízena úplná mobilizace a milionová vojska tak stanula proti sobě.⁴⁹

První světová válka, která byla známá i jako velká válka, byla zahájena atentátem na Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť. Dne 28. července 1914 byla Srbsku vyhlášena válka, která zasáhla i boršovské rodiny.

Válka se samozřejmě dotkla i žáků ve škole. Společně sbírali listy ostružin, které sušili jako náhražku čaje pro vojáky. Některé změny zasáhly i do vyučování. Nařídila je zemská školní rada. Při vyučování ženských ručních prací se šilo teplé prádlo pro armádu. K tomuto účelu byly místní školní radou zakoupeny dva kilogramy vlny a pět kilogramů cupaniny.⁵⁰

3.1 Omezení ve vyučování

Vyučující pan Jan Starý byl při domobraneckých prohlídkách v Českých Budějovicích vybrán k vojenským službám a musel nastoupit do vojenské služby v Chebu. Na jeho místo učitele bohužel nebyla náhrada, což se dotklo některých tříd ve škole. Vyučování se muselo ve druhé a třetí třídě omezit. Třídy se s výukou střídaly ob jeden den. V první třídě bylo vyučování ponecháno jako doposud.⁵¹

3.2 Obětní dny

Žáky ze školy byly pořádány obětní dny, při nichž se žáci snažili vybrat co nejvíce potřebných věcí pro lidi, které zasáhla válka. Šlo především o potřeby pro běžný život, které byly darovány lidem chudým, nemocným s tuberkulózou, vdovám, sirotkům, zkrátka všem, co přišli o své muže, bratry, otce a příbuzné při válečném naštěstí, jímž bylo velké množství obyvatel Boršova a okolních vsí zasaženo.⁵²

3.3 Smrt císaře a krále Františka Josefa I. a nástup nového panovníka

Dne 21. listopadu roku 1916 umírá ve Vídni na zámku Schönbrunn velmi uznávaný a vážený císař a král František Josef I. Zpráva zasáhla nejen rakousko-uherskou říši, ale velmi rychle obletěla celý svět. Panovníkovo tělo bylo pochované ve Vídni. I tak malé vesničky jako je Boršov, musely na císaře a krále zavzpomínat. Na škole a některých domech byly vyvěšeny prapory v černých barvách, které symbolizovaly zármutek v srdcích boršovských obyvatel. Žáci ze školy uctili jeho památku účastí na bohoslužbě.

⁴⁹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika obecné školy Boršově 1888-1925, rukopis stránkovaný*, s. 101.

⁵⁰ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873-1915, rukopis stránkovaný* s. 294.,297.-298.

⁵¹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1915-1921, rukopis nestránkovaný*, zápis k roku 1915/16

⁵² Tamtéž, zápis k roku 1916/17

Nástupcem císaře Františka Josefa I. se stal Karel I., kterému bylo 29 let, když usedl na trůn.⁵³

3.4 Chudoba za války

Ve válečném období ceny všeho velmi vzrostly, spousta lidí neměla peníze ani na jídlo. Byla zavedena množstevní omezení na chléb, mouku, cukr, maso a další, ale i přesto se na všechny mnohokrát nedostalo. Lidé trávili v dlouhých frontách i několik hodin, než něco dostali. Někdy lidé podnikali i výpravy mimo Boršov do okolních vsí, kde mezi sebou vyměňovali oblečení, nádobí a jiné potřebné věci. Na zakoupení nových šatů měli tehdy jen velmi bohatí lidé. Chudému lidu měly pomoci porážky dobytka. V Poříčí se zabijaček od června roku 1917 do září téhož roku stačilo uskutečnit sedm. Masa bylo 836 kilogramů a na osobu to připadalo ¼ kilogramu masa. Pořádaly se i sbírky pro chudé, jak peněžité, tak hmotné, při kterých se shromažďovalo hlavně oblečení, vlna a další nedostatkové zboží, které často v domácnostech chybělo.⁵⁴

⁵³ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1915-1921, rukopis nestránkovaný*, zápis k roku 1916/17

⁵⁴ Tamtéž, zápis k roku 1916/17

4 Historie školy od roku 1918 do roku 1938 v propojení s historií obce v kontextu dějin

Válečné období, které trvalo necelé čtyři roky, se schylovalo pomalu, ale jistě ke konci. O příměří jako první požádalo Bulharsko, k němuž se postupně přidávaly i další státy. Posledním z válečných spojenců Německa tak zůstávalo Rakousko-Uhersko, to ale podepsalo příměří dne 3. listopadu 1918 a Německu nezbývalo nic jiného, než příměří podepsat také. K podpisu došlo 11. listopadu 1918 a tím byla první světová válka ukončena. Poté navazovala deklarace Česka a Slovenska. Za důležité dokumenty vděčíme T. G. Masarykovi a jeho spolupracovníkům ve Spojených státech. Vyhlášení samostatného státu Československého se uskutečnilo 28. října 1918. V listopadu při oslavách konce válečného období žáci poprvé zazpívali československou národní hymnu s názvem „Kde domov můj“.⁵⁵

4.1 Sbírka pozůstalým po legionářích

Jak už bylo zvyklostí, byl 2. prosince pořádán dětský den, který podporoval ochranu a péči o mládež v Čechách. Tento den byl nahrazen vzpomínkou na legionáře, které válka připravila o život. Výtěžek vybraný v tento den byl věnován dětem, které přišly o své otce. Dne 17. prosince 1918 přijel z Lince první vlak s československými legionáři. Vojáci byli uvítáni radostným jásotem a provoláváním slávy svých rodin a místních obyvatel. Ani dětem ze školy nemohl tento den ujít. Čekaly na nádraží, kde netrpělivě a se zvědavostí vyhlížely své otce. Po příjezdu zazpívaly legionářům s láskou a radostí československou národní hymnu, kterou je přivítaly do lepších časů.⁵⁶

4.2 Zasazení lípy svobody

Sokolem byla dne 21. dubna 1919 pořádána slavnost, při níž byla zasazena lípa Svobody. Slavnostní průvod žáků vedl učitel společně s hosty z nedalekých obcí. Ženy se převlékly do krojů. Uprostřed průvodu na nosítkách ozdobených národními barvami se nesla krásná lípa. Průvod směřoval ke škole v Poříčí, kde o významu lípy promluvil nejprve starosta, pan Vančurou, a poté i učitel, který požádal žáky o opatrování lípy. Po zasazení lípy Svobody bylo předneseno několik písní a básní, poté pochod pokračoval na Včelnou s další lípou, která byla zasazena u hospody pana Kalkuše. Slavnost vynesla celkem 217 korun.⁵⁷

4.3 Oslava dne 28. října

Toto datum bylo významným pro celý československý národ. Každým rokem se oslava vzniku samostatného Československa konala i ve škole, kde řídící učitel nastínil význam tohoto dne v souvislosti s minulostí, která se odehrála a byla velmi bolestivá pro mnoho lidí. Na závěr slavnosti byla žáky přednesena československá státní hymna.

Na konci října roku 1920 byl postavený pomník padlým vojákům z 1. světové války. Zřízený byl na pozemku darovaném Josefem Kalkušem. Pomník zhotovila firma Jihočeské družstvo v Českých Budějovicích, postavili ho ochotníci ze Včelné. Celkové náklady na pomník činily 4000 korun. Na pomník bylo přispěno velkou částkou z výtěžných peněz z divadelních představení.⁵⁸

⁵⁵ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika školy Boršov-Poříčí 1915-1921, rukopis nestránkovaný*, zápis k roku 1918/19

⁵⁶ Tamtéž, zápis k roku 1918/19

⁵⁷ Tamtéž, zápis k roku 1918/19

⁵⁸ Tamtéž, zápis k roku 1920/21

4.4 Spojení Boršovské a Poříčské školy

Ve vedlejší vesnici Homole byla zřízena nová česká státní škola ve školním roce 1920/1921 a to mělo značný podíl i na obsazenosti školy v Poříčí a Boršově. O školu v Poříčí byl pořád velký zájem, ale škola v Boršově byla naplněna polovičním počtem žáků než obvykle. Místní školní rada se smluvila na tom, že školu boršovskou a poříčskou spojí v jednu, na pětiletou obecnou školu v Poříčí-Boršově. Budovy zůstaly v provozu obě, jelikož byly od sebe vzdáleny pouhých 600 metrů. Když došlo ke spojení obou škol, celkový počet žáků se vyšplhal na 248.⁵⁹

Důsledkem první světové války postupně docházelo ke snižování počtu žáků ve školách, a to i v Boršově. Ve školním roce 1925/1926 bylo nařizováno prezidentem zemské školní rady, aby byla zrušena pátá třída a ponechány byly jen třídy čtyři. První a čtvrtá třída sídlily v budově poříčské a třetí a druhá třída byly v budově boršovské.⁶⁰

4.5 Výuka německého jazyka

Už v roce 1910 bylo poprvé žádáno o zavedení výuky německého jazyka na zdejší škole. Tehdy na to nebyly dostatečné finance a žádost byla zamítnuta hlavně z tohoto důvodu. Na konci září roku 1924 bylo zemskou školní radou usneseno, že výuka německého jazyka na zdejší škole bude zavedena jako možnost nepovinná. Vyučování nepovinného německého jazyka bylo tři hodiny týdně a na výuku chodilo pouze 11 dětí ze čtvrté třídy.⁶¹

4.6 Úmrtí pana Františka Thiera

V lednu roku 1925 zasáhla školu smutná zpráva. Zemřel pan František Thier, který na zdejší škole působil po dobu dlouhých čtyřiceti let. Pamatoval ještě prvotní školu na Včelné, která byla později přesunuta do Poříčí, v níž byl jak správcem, tak řídicím učitelem. Na škole působil až do března roku 1921, poté odešel do důchodu, na zasloužený odpočinek. Své síly věnoval také obci Boršovu, kde zastával funkci tajemníka obce. Byl také jedním ze zakladatelů odboru Národní jednoty Pošumavské v Poříčí. Na jeho zdraví se také podepsaly každoroční záněty průdušnice a zápaly plic, na které trpěl už od mládí. Jeho pohřbu se zúčastnili i žáci školy a uctili tak jeho památku.⁶²

4.7 Chřipková epidemie roku 1926

V prosinci roku 1926 vypukla na škole velmi silná epidemie chřipky. Průběh chřipky naštěstí u žáků nebyl tak silný, ale u vyučujících to bylo horší. Někteří z nich nemohli vyučovat až několik dnů. Aby toho nebylo málo, na přelomu ledna a února následujícího roku se ve škole roznesly spalničky, které postihly víc než polovinu žáků. Spalniček bylo celkem obtížné se zbavit, na škole se šířily ještě po dobu dalších třech měsíců. V některých rodinách žáků se také objevil černý kašel a spála, naštěstí jen s mírným průběhem a bez vážných následků. Po celou dobu, co žáky provázely tyto nemoci, nemuselo dojít k žádnému omezení výuky ani v jedné třídě.⁶³

⁵⁹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika obecné školy v Boršově 1888-1925, rukopis stránkovaný*, s. 129.-131.

⁶⁰ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1925-1940, rukopis stránkovaný*, s. 3., 6.

⁶¹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Kronika obecné školy v Boršově 1888-1925, rukopis stránkovaný*, s. 153.

⁶² Tamtéž, s. 155.

⁶³ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1925-1940, rukopis nestránkovaný*, zápis k roku 1926/27

4.8 Kruté mrazy v roce 1929

V únoru roku 1929 postihly celou Evropu velmi silné mrazy, které dosahovaly až -42°C . Toto nepříjemné počasí silně zasáhlo i Boršov. Uhynulo mnoho zvířata a mráz spálil i několik stromů. S mrazy se potýkalo i školství. Výuka od 1. do 15. února sice probíhala, ale denní spotřeba uhlí dosahovala až 75 kilogramů. I přes takovou spotřebu bylo ve třídě naměřeno maximálně $+5^{\circ}\text{C}$ a to znamenalo, že děti byly oblečeny v bundách a jejich komfort byl velmi špatný. Kvůli nízkým teplotám a třesutým mrazům onemocnělo hodně žáků a z tohoto důvodu bylo ministerstvem školství nařízeno uzavřít školu až do 28. února. Mrazy začaly ustupovat v březnu a děti se konečně mohly vrátit do obvyklého režimu. Smutná zpráva byla ta, že se žáci nemohli zúčastnit školního výletu kvůli zameškanému učivu, které se nestihlo probrat při uzavření školy a muselo být doháněno na úkor výletu.⁶⁴

4.9 Dětská besídka

Učitelský sbor společně s žáky ze školy uspořádali na jaře roku 1935 v poříčské Sokolovně dětskou besídku. Prostory k této příležitosti zcela zdarma zapůjčil spolek Sokol. Velmi bohatý program byl sestavený z hraných scének, tanců a zpěvů, které si žáci připravili. Širokému obecenstvu se výkony žáků velice líbily. Výtěžek, který byl vybrán, činil 700 korun a byl věnován na nákup šicího stroje. Ze zbytku vybraných peněz byly nakoupeny zásoby do školní kuchyně a školní pomůcky pro žáky. Na konci školního roku se konala ještě jedna menší slavnost, tentokrát zahradní, kterou pořádala Národní Jednota Pošumavská na zahradě u Brejžků. S koncem slavnosti byl ukončen i školní rok, rozdány pomůcky a všem popřáno zdraví.⁶⁵

4.10 Smrt T. G. Masaryka

Celou Československou republiku zasáhla 14. září roku 1937 bolestivá zpráva, v níž bylo oznámeno, že zemřel první prezident Československé republiky, pan Tomáš Garrigue Masaryk označovaný jako prezident osvoboditel naší země, pro kterou vykonal mnoho dobrého. Jako v celé zemi, tak i v Boršově panoval smutek, na domech visely smuteční prapory k uctění jeho památky, ve škole bylo dětem připomenuto, jak významný člověk to byl. Za školu se řídící učitel zúčastnil smuteční schůze, která se konala na zastupitelstvu v Poříčí, kde bylo usneseno, že bude zorganizovaná ještě jedna pietní slavnost na počest zemřelého prezidenta a uctění jeho památky. Slavnost se uskutečnila v Sokolovně a byla zahájena starostou obce panem Františkem Krbou, následovaly smuteční zpěvy a proslovy. Na konci nesměla chybět státní hymna a doslov pana starosty. Této události se zúčastnilo veškeré obyvatelstvo z Poříčí a Boršova a lidé z okolních vesnic.⁶⁶

⁶⁴ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1925-1940, rukopis nestránkovaný*, zápis k roku 1928/29

⁶⁵ Tamtéž, s. 124.-126.

⁶⁶ Tamtéž, s. 141.-142.

5 Historie školy v období nacistické okupace v propojení s historií obce v kontextu dějin

Československá republika je v ohrožení katastrofou v podobě ztráty hranic a části území. Tato situace vznikla dohodou čtyř velmocí v Mnichově roku 1938. V důsledku toho podává prezident republiky pan Edvard Beneš svou demisi. Novým prezidentem je zvolen Emil Hácha, který 14. března 1939 odjel do Berlína, kde byla podepsána dohoda o osudu českého národa, který byl vložen do rukou říšského kancléře Německé říše Adolfa Hitlera. Ten samý den byl vyhlášen svobodný Slovenský stát, tudíž Slovensko přestalo být součástí Československé republiky.⁶⁷

Druhá světová válka začala dne 1. září 1939, když došlo k německým a slovenským útokům proti Polsku.⁶⁸ O několik dní později Adolf Hitler pohrozil válkou i Československu, pokud mu nevydá pohraniční území, které je obývané sudetskými Němci. To vyvolalo v českém pohraničí puč organizovaný Sudetoněmeckou stranou. Československá armáda puč sice potlačila, ale 19. září k útokům z německé strany stejně došlo a Československo vstoupilo do válečného konfliktu s Německem.⁶⁹

5.1 Výročí narození Adolfa Hitlera a školní oslava

Jak už tomu bývalo ve škole zvykem, při významných dnech a událostech se pořádaly oslavy, kterých se účastnili učitelé i žáci školy. Oslavy probíhaly většinou formou bohoslužby, které se žáci zúčastnili a poté následoval proslov učitelů, kteří připomněli důvod k oslavám. Ne všechny oslavy se daly považovat ze slavností radostné. Jednou z takových byla dubnová oslava narozenin Adolfa Hitlera. Oslava byla nařízena a probíhala podle předem stanovených pravidel. Řídící učitel musel dětem přečíst oslavný projev o Adolfu Hitlerovi, který dostal předem napsaný s přesným návodem, jak ho přednášet. Dětem bylo nařízeno jednodenní volno.⁷⁰

V tento den byly na budovách škol vyvěšeny také vlajky (říšská a protektorátní), a to v přesně určeném čase od sedmé hodiny ranní do osmé hodiny večerní. Do škol byly zaslány informace o tom, kdy přesně a jak přednést projev o vůdci. Projev byl přednášen v německém i českém jazyce. Ve městech se oslavy narozenin Adolfa Hitlera konaly také, a to především v divadlech a jiných kulturních zařízeních. I těchto oslav se museli vybraní žáci povinně účastnit a ctít tak vůdce Adolfa Hitlera.⁷¹

5.2 Zabraní školní budovy vojskem

Dne 16. února roku 1945 se stala událost, kterou nikdo předtím nečekal. Obě školní budovy byly zabrány pro zraněné vojáky. Školní nábytek musel být přesunut do kabinetů vyučujících. Vojsko školní prostory využívalo nakonec jenom do března a poté byla školní budova vojáky opuštěna. Budova v Poříčí zůstala prázdná na rozdíl od budovy v Boršově, která našla ihned jiné využití. Pro žáky to nebyla dobrá zpráva, jelikož se do jedné budovy společně s žáky z budovy boršovské nevešli a nevědělo se, zda budova v Poříčí bude ještě někým využívána. Provizorním řešením bylo vzdělávat žáky v hospodách v Boršově a Poříčí, kde výuka mohla probíhat. Školní budova v Poříčí byla

⁶⁷ SOkA České Budějovice, Pamětní kniha. Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1925-1940, rukopis stránkovaný*, s. 147.-149.

⁶⁸ GEBHART, J., *Kronika druhé světové války.*, s. 14.

⁶⁹ BENEŠ, J., *Stráž obrany státu: 1936-1939.*, s. 241.

⁷⁰ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1925-1940, rukopis nestránkovaný, zápis k roku 1939/40*

⁷¹ Narozeniny Adolfa Hitlera – 20.dubna [online], 2016 [cit. 01.03.2021]. Dostupné na WWW: <https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/vyroji?id=1119>

později obsazena uprchlíky po bombardování Českých Budějovic a bylo nařízeno vystěhování kabinetů. Některé věci k výuce byly uloženy do kabinetů v druhé školní budově společně s nábytkem, kde nikomu nepřekážely. Archiv ze skříní byl uložen na obecní úřad. Výuka v hostincích ale také netrvala dlouho. O měsíc později zabralo vojsko dvě místnosti v hostinci u Brejžků. Ten samý den, co byla hospoda zabrána, byla naštěstí získána stodola na faře, do které byly opatřeny lavice, a vyučování mohlo pokračovat. Situace nebyla vůbec jednoduchá, přesto se vyučovalo nepřetržitě až do 5.května 1945. Německá armáda začala ustupovat a propukly boje na barikádách. Vyučování muselo být kvůli těmto událostem pozastaveno.⁷²

5.3 Květnová revoluce

Na začátku května roku 1945 se německé branné síly daly na útěk před blížícími se ruskými a americkými vojsky, která přijížděla do Českých Budějovic. Vojska obsazovala levý břeh Vltavy. Během následujících dvou týdnů bylo potřeba vyklidit a poopravit školní budovy, aby byly připraveny ke slavnostnímu zahájení výuky v osvobozené Československé republice.

Dne 20. května 1945 se sloužily v kostele bohoslužby na poděkování za dosažení míru, kterých se zúčastnili i zástupci amerického vojska. Výuka ve školních budovách vyzdobených vlajkami byla zahájena 28. května 1945 a k tomu bylo proneseno i pár vět o událostech německé okupace a vítězství. Na závěr oslav žáci zazpívali československou hymnu. Tento velmi důležitý den pro Československo byl slaven i v následujících letech. Žáci slavnostně vyzdobili školu a vždy si vyslechli proslov o tomto důležitém povstání.⁷³

⁷² SOKA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1940-1967, rukopis stránkovaný*, s. 37.-40.

⁷³ Tamtéž, s. 40.-42.,50.

6 Historie školy v poválečném období do počátku komunistické diktatury v propojení s historií obce v kontextu dějin

Po dlouhé době nesvobody a nepřátelského útlaku se mohlo ve škole uskutečnit něco veselejšího, na co nebylo delší dobu času ani nálady. Ve školním roce 1946/1947 bylo rodičovským sdružením pořádáno mnoho akcí. Mikulášská nadílka v podobě perníčků a ovoce pro děti, nebo vánoční besídka a nadílka, kterou pořádali žáci pro rodiče a občany z okolních vesnic. V rámci „Týdne dětské radosti“ byl také pořádán dětský den v sokolovně v Poříčí. Nesměl chybět ani školní výlet na Hlubokou nad Vltavou. Výletu se zúčastnilo i několik rodičů. Na závěr „Týdne dětské radosti“ žáci navštívili koncert dětského pěveckého sboru z Českých Budějovic v sokolovně v Kamenném Újezdě.⁷⁴

6.1 Poválečné období v Československu

Pro Československo znamenal konec druhé světové války významné změny především v politice. Změnily se také vztahy v Evropě, jelikož do evropské politiky vstoupily dvě nové velmoci-Sovětský svaz a Spojené státy americké, které se podílely na boji proti nacistickému Německu. Přestože měly obě velmoci stejný cíl, po porážce Německa se jejich zájmy rozešly. Československo usilovalo o to, aby se stalo po válce mostem mezi východem a západem a spojovalo tak oba bloky, se kterými by udržovalo dobré vztahy. To se ale nepodařilo a Československo začalo více inklinovat k politice Sovětského svazu.⁷⁵

6.2 Únor 1948

Únor roku 1948 je spojen se státním převratem v Československu, který probíhal mezi 17. a 25. únorem. Tyto události jsou vnímány jako přechod k totalitě vedoucí k vzájemnému propojení mezi Československem a Sovětským svazem.⁷⁶

Únorovou vládní krizi odstartovaly politické kauzy mezi veliteli ve Sboru národní bezpečnosti prováděné ministerstvem vnitra, v jehož čele stál komunistický ministr Václav Nosek. Dne 20. února byla podána demise některými ministry, ale k pádu vlády, ani k předčasným volbám nedošlo.⁷⁷

Tyto události vyvrcholily dne 25. února, kdy prezident Edvard Beneš přijal demisi části nekomunistických ministrů, když podlehl nátlaku a doplnil vládu kandidáty navrženými premiérem Klementem Gottwaldem.⁷⁸

Roku 1948 byl po odstoupení dosavadního prezidenta Edvarda Beneše zvolen nový prezident, kterým se stal Klement Gottwald. Ten patřil mezi prvními zakladatele Komunistické strany Československé. Klementem Gottwaldem byla sestavena nová vláda, která připravila mnoho nových zákonů pro lepší život pracujících lidí.⁷⁹

Tento den byl komunisty označován jako „vítězství pracujícího lidu nad buržoazií“ a představuje vyvrcholení státního převratu, jehož cílem bylo nastolení komunistické

⁷⁴ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1940-1967, rukopis stránkovaný*, s. 59.-62.

⁷⁵ Poválečný vývoj Československa. [online], Copyright © 2008 [cit. 14.03.2021]. Dostupné na WWW: <http://www.politictivezni.cz/povalecny-vyvoj-ceskoslovenska.html>

⁷⁶ KAREL, K., *Pět kapitol o únoru.*, s. 539.

⁷⁷ VEBER, V., *Osudové únorové dny 1948.*, s. 220.

⁷⁸ Čapka, F., LUNEROVÁ, J. *1948: Vítězný únor: Cesta k převratu.*, s.117.

⁷⁹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1940-1967, rukopis stránkovaný*, s. 74.-75.,87.

diktatury, likvidace parlamentního demokratického systému a připojení Československa do sovětského mocenského bloku. Zvláštní skutečností bylo, že převrat proběhl za podpory velké části obyvatelstva. Dalším významným specifíkem byla výrazná orientace zahraniční politiky všech stran sdružených v Národní frontě na Sovětský svaz.

Komunisté se aktivně připravovali na převzetí moci již za 2. světové války. Vhodným nástrojem se stala Národní fronta, kde od počátku jejího vzniku komunisté své koaliční partnery a nekomunistické strany považovali za nepřátele, proti kterým je nutné zbrojit, bojovat a likvidovat je.⁸⁰

Únorové události, které se v roce 1948 odehrály, byly pokaždé připomenuty i žákům školy. Učitelé vyzdvihli význam obrozené Národní fronty, vedoucí úlohu dělnické třídy a politický program KSČ.⁸¹

6.3 Školní slavnosti na počest československé armády

Ve škole se vždycky slavily významné dny, které byly pro naši zemi něčím důležitým. Nebylo tomu jinak ani při Dni československé armády, která v říjnu roku 1944 po boku sovětské armády pomohla slovenským partyzánům v boji proti fašistickému Německu. Tato účast byla pro osvobození našeho Československa velmi důležitá, a proto nemohla být ve školním roce opomenuta. Ku příkladu v roce 1951 na škole probíhala slavnost za přítomnosti pana poručíka Zemana a dvou členů lidově demokratické armády. Při oslavách byly zazpívány písně a přečteny básně. V besedě probíhaly diskuse mezi vojáky a žáky školy, kteří poté společně s učiteli napsali u příležitosti tohoto významného dne dopis prezidentu republiky a předsedovi vlády.⁸²

6.4 Oslava svátku práce

Dni 1. máje byla věnována speciální pozornost. Tento den byl prohlášen za svátek práce a odvíjel se od něj i „Týden vzorné práce“, při kterém se dbalo na zvýšení pracovního úsilí, čistotu při práci, zvýšení kázně. Učebny ve škole byly čisté a vyzdobené.

V lednu roku 1951 byl zrealizován v Boršově „Měsíc vzorné práce“, a to pro obec znamenalo velké vyznamenání, se kterým bylo ale také spojeno mnoho povinností. V obci proběhly i různé kulturní akce, jako jsou divadelní představení, přednášky, byly uspořádány čtyři plesy, na které přišlo mnoho lidí. Součástí aktivit spojených s „Měsícem vzorné práce“ byla i zdravotní prohlídka žáků ve škole a také lékařská prohlídka členů Jednotného zemědělského družstva.⁸³

⁸⁰ Totalita.cz [online], 2021 [cit. 21.02.2021]. Dostupné na WWW: <http://www.totalita.cz/>

⁸¹ SOkA České Budějovice, Obec Boršov nad Vltavou. *Školní kronika obecné školy Poříčí-Boršov 1940-1967, rukopis stránkovaný*, s. 99.

⁸² Tamtéž, s. 104.-105., 119.-120.

⁸³ Tamtéž, s. 90.,99.,111.

Závěr

V své bakalářské práci jsem se zaměřila na vývoj poříčské školy v Boršově nad Vltavou, a to od jejího založení až do roku 1950. Toto období odráží složité časy a neustále se měnící systémy a pravidla, kterými si musely škola a obec projít.

Práce měla za cíl shrnout vývoj, historii a důležité události školy v Poříčí v těchto letech. K naplnění tohoto cíle jsem vycházela hlavně z historických pramenů, které jsou psány ručně tehdejšími kronikáři a řediteli škol a jsou k dispozici také online na webových stránkách digiarchivu. Další informace jsem čerpala z internetových zdrojů a literatury, která se zaměřuje na historický kontext a obec Boršov nad Vltavou.

Období, které jsem si vybrala ke zpracování, bylo pro mnohé nelehkou dobou, během které docházelo ke střídání společenských a politických systémů a proběhly dvě světové války. Tyto momenty zásadně zasáhly životy lidí na vesnicích i fungování školy, proto jsem v práci zachytila nejdůležitější události, které při docházce do poříčské školy žáky doprovázely. Tato doba určitě ovlivnila řadu jiných obcí a škol v okolí Boršova nad Vltavou. Jejich osudy se jistě v mnohém podobají, troufám si tvrdit, že často i shodují s historií školy v Poříčí.

Bakalářskou práci jsem rozdělila celkem na 6 kapitol a několik podkapitol, kde je popsána historie, která školu značně ovlivnila a přispěla k jejímu vývoji, stejně tak jako obyvatelé Boršova nad Vltavou, kteří svou ochotou a soustavným působením usilovali o založení této školy.

Práci jsem strukturovala chronologicky a využila jsem především metodu přímou a komparativní. Na úvod jsem představila obec Boršov nad Vltavou a historii školy do roku 1900. Následující kapitoly jsem rozčlenila podle období a událostí, které v nich byly zaznamenány, a to na doby od roku 1900-1914, na období 1. světové války, od roku 1918-1938, na období nacistické okupace a na poválečné období po 2. světové válce do počátku období komunistické diktatury.

V rámci podkapitol jsem zachytila významné události a slavnosti na počest panovníků, které doprovázely obec a školu v těchto jednotlivých obdobích. Každé doba byla jiná, a za války střídaly veselé slavnosti sbírky pro chudý lid, který byl válkou nejvíc zasažen. Specifické byly oslavy na počest Adolfa Hitlera, které nebyly slaveny s radostí, tak jako tomu bylo při jiných příležitostech. Naštěstí v těžkých dobách se k sobě lidé chovali s úctou, ochotně si pomáhali a věřili v lepší zítřky.

Má práce umožňuje získat základní představu o tom, jak to v poříčské škole v období od jejího založení do roku 1950 fungovalo a co ji doprovázelo při jejím samotném vzniku. Rokem 1950 škola v Boršově nad Vltavou nekončí, ale dál se rozvíjí a zastává důležitou úlohu i v dnešní době.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BĚLINA, P., RAK, J., POKORNÝ, J. et al. *Dějiny zemí koruny české II.*, Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6.

BENEŠ, J., *Stráž obrany státu: 1936-1939.*, Dvůr Králové nad Labem: Fortprint, 2007. ISBN 978-80-86011-34-9.

ČAPKA, F., LUNEROVÁ, J. 1948: *Vítězný únor: Cesta k převratu.*, Brno: CPress, 2012. ISBN 978-80-264-0089-9.

ČORNEJOVÁ, I., KAŠE, J., VLNAS, V. et al. *Velké dějiny zemí Koruny české VII.*, Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-947-5.

GEBHART, J., *Kronika druhé světové války.* Fortuna Print: Praha, 2000. ISBN 80-86144-61-5

KAREL, K., *Pět kapitol o únoru.*, Praha: Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-73-X.

KOVÁŘ, D., *Českokobudějovicko - I. levý břeh Vltavy.* 1. vyd. České Budějovice: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86829-40-1.

KREJČŮ, I., *Od minulosti k přítomnosti obce Boršova nad Vltavou.*, Obec Boršov nad Vltavou: Tiskárna Vyšehrad, s.r.o., Český Krumlov, 2004. ISBN: neuvedeno.

KŘÍŽEK, V., *Obrazy z dějin lázeňství.*, Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-092-6.

VEBER, V., *Osudové únorové dny 1948.*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-941-6.

Archivní prameny

Státní okresní archiv České Budějovice., Boršov nad Vltavou, *Kronika školy Boršov-Poříčí 1873–1915*, originál, rukopis.

Státní okresní archiv České Budějovice., Boršov nad Vltavou, *Kronika školy Boršov-Poříčí 1915–1921*, originál, rukopis.

Státní okresní archiv České Budějovice., Boršov nad Vltavou, *Školní kronika obecné školy Poříčí–Boršov 1925–1940*, originál rukopis

Státní okresní archiv České Budějovice., Boršov nad Vltavou, *Školní kronika obecné školy Poříčí–Boršov 1940–1967*, originál rukopis

Státní okresní archiv České Budějovice., Boršov nad Vltavou, *Kronika obecné školy v Boršově 1888–1925*, originál rukopis

Elektronické dokumenty

Boršov nad Vltavou – Historie obce, Místopisný průvodce po České republice – přehledný seznam obcí České republiky [online], 2021 [cit. 21.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/2139/borsov-nad-vltavou/historie/>

Císař František Josef I. [online], 2021 [cit. 20.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://vojenstviahistorie.cz/cisar-frantisek-josef-i/>.

Jan Ámos Komenský – Střední Morava. [online], 2009 [cit. 20.02.2021]. Dostupné na WWW: <https://strednimorava-tourism.cz/osobnost/jan-amos-komensky/>.

Narozeniny Adolfa Hitlera – 20.dubna [online], 2016 [cit. 01.03.2021]. Dostupné na WWW: <https://skolakemvprotektoratu.pamatnikterezin.cz/index.php/vyroi?id=1119>

Totalita.cz [online], 2021 [cit. 21.02.2021]. Dostupné na WWW: <http://www.totalita.cz/>

Poválečný vývoj Československa. [online], Copyright © 2008 [cit. 14.03.2021]. Dostupné na WWW: <http://www.politictivezni.cz/povalecny-vyvoj-ceskoslovenska.html>

Abstrakt

FUČÍKOVÁ, V. *Historie základní školy v Boršově nad Vltavou–Poříčí v letech 1900–1950*. České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

KLÍČOVÁ SLOVA: škola, Boršov, Poříčí, historie, školní rok, děti, žáci

Práce se zabývá historií základní školy v Boršově nad Vltavou–Poříčí v letech 1900–1950. Po úvodu následuje první kapitola, která popisuje historii obce Boršova nad Vltavou, spolu s historií školy od jejího založení až do roku 1900. Další kapitoly jsou zaměřeny na určité období, a to následovně: historie školy od roku 1900-1914, historie školy v období 1. světové války, historie školy od roku 1918-1938, historie školy v období nacistické okupace a historie školy v poválečném období do počátků komunistické diktatury. Hlavní kapitoly obsahují ještě podkapitoly, ve kterých je popsán vývoj základní školy v Boršově nad Vltavou–Poříčí a důležité události, slavnosti a zajímavosti, které školu doprovázely. Poslední částí práce je závěr.

Abstract

History of the primary school in Boršov nad Vltavou–Poříčí in the years 1900–1950

KEY WORDS: school, Boršov, Poříčí, history, school year, children, pupils

The work deals with the history of the primary school in Boršov nad Vltavou – Poříčí in the years 1900–1950. The introduction is followed by the first chapter, which describes the history of Boršov nad Vltavou, along with the history of the school from its founding until 1900. Other chapters focus on a particular period, as follows: history of the school from 1900-1914, history of the school during the World War I, the history of the school from 1918-1938, the history of the school during the Nazi occupation and the history of the school in the post-war period to the beginnings of the communist dictatorship. The main chapters also contain subchapters which describe the development of the primary school in Boršov nad Vltavou – Poříčí and the important events, festivities and attractions that accompanied the school. The last part of the work is the conclusion.